

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. sušca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Storite svojo dolžnost! — Politiško delovanje učiteljevo. — Naš denarni zavod. — Kongres v varstvo otrok. — Moji napori, uspehi in neuspehi. — Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva. — Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči. — Beda našega kmeta. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Politiški pregled. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Inserati.

Storite svojo dolžnost!

Vse tovariše in vse tovarišice nujno prosimo, da nemudoma store nasproti našemu listu svojo dolžnost in nam pošljejo takoj v prihodnjih dneh vsaj enoletno naročnino, ker bomo sicer primorani, da jim list takoj ustavimo. Takih je nad dvesto!

„Učiteljski Tovariš“ more izvrševati svojo nalogo samo, ako ima dovolj plačujočih naročnikov. Ako pa nima teh, ne more več izhajati v sedanjem obsegu in ob sedanji naročnini. Ako se torej razmere takoj ne izpremene, bomo morali ali zvišati naročnino ali skrčiti listu obseg, v takih razmerah pa ne moremo nikamor naprej!

Vse zavedno učiteljstvo prosimo, naj uvaža ta naš zadnji opomin!

Rešimo se vseh stisk takoj, kakor hitro dobi krepak odmev naš klic: Širite in plačujte svoje glasilo!

Politiško delovanje učiteljevo.

— Učitelj je po avstrijskih državnih zakonih svoboden državljan, in pričakovati bi bilo, da sme učitelj izrabljati to svobodo ob vsakem času in ob vsaki priliki. Pa ni tako. V naj-novejšem času je jela pihati tam zgoraj neka sapa, ki deluje proti temu, da bi se učitelj zunaj šole smel posluževati svoje državljanske pravice. Ni bilo sicer izrečno povedano nikjer, da se učitelj ne sme udeleževati politiškega življenja, pač pa po okolišnih zahtevajo gospodje, da naj se učitelj ne izpostavlja. In kaj se pravi danes izpostavljanje? Učitelj ustanovi to ali ono društvo. Dušnemu pastirju ni to po volji. Pero v roke! Dopis v „Slovenec“ ali „Domoljubu“. Tam slikajo učitelja kot najzlobnejšo stvar. Gospodje bero tam zgoraj.

Pride nadzornik. Zadovoljen je z nadzorovanjem v šoli, vendar mu nekaj še leži na srecu, kar se spozna iz njegovih besed. Končno reče: „Z vašo šolo sem zadovoljen, samo to bi vam svetoval, nikar se ne izpostavlajte, da vas ne bodo trgali po časopisih!“ Učitelj se izkuša zagovarjati, češ, ustanovil sem bralno društvo, da s tem pospešim ljudsko izobrazbo, pevsko društvo sem ustanovil, da ljudski čut oblažim s pe-tjem, pri posojilnici delujem, da pomagamo ljudski bla-ginji i. t. d. Nadzornik pravi: „To je vse res, pa vendar pi-šejo o tem v časopise, in to je nam neprijetno, da vedno beremo vaše ime“. Zares ne vemo, kaj bi rekli na tako opo-minjevanje.

Dogodilo se je tudi, da so višji bili nezadovoljni s tem, ker učitelj ne pogleda duhovnika, ki mu je že na vse načine izkušal škodovati. Tu pridejo moralisti z zahtevo, da mora biti učitelj tolerant, t. j. da mora udarce nasprotnikov hvaležno sprejemati.

Splošna volilna pravica je uvedena, in učiteljstvo zahteva, da mu puste tudi splošno svobodo. Učiteljstvo se ne bo zadovoljilo s samo svobodo v trpljenju! Zato bomo pazili na vsako zadevo, ki bi jo višji presojali z najnovejšega stališča, da se o učitelju ne sme brati po časopisih. Opozarjamo tovariše na to, da nam sporoče vsako krivico, ki bi jim bila prizadeta za-radi delovanja izven šole. Lepa bi bila ta, da bi nas držali na verigah kakor sestradane sužnje, in če bi se oglasili tuintam, da bi nas še bičali.

Nastopa druga doba, in če pri nas zaenkrat zmaga re-akcija, ni se še bati, da bi delali z nami kakor v konkordatski dobi. V prihodnjem državnem zboru bo lepo število naprednih elementov, ki bodo brezobzirno vse spravili na dan, kar bi di-šalo po tisti zvezi, ki se pleče med gotovimi ljudmi. Le brez strahu naj dela vsak tovariš, tudi ob volitvah povsod na krov! Navadni neizobraženi ljudje se mešajo v javne zadeve, potem pa naj bi se učitelj ne smel! Poglejmo delavstvo, kako brez-obzirno nastopa, čeravno mnogokrat brez uspeha. Želimo le, da bi vse učiteljstvo začelo zunaj šole delovati. Ako padajo na-sprotniki po nas, svobodno jim! Ako nas trgajo po listih in nam kradejo čas, poišči si vsak zadoščenja na pristojnem mestu!

Najslabši pa je tisti, ki se hoče delati nevtralnega. Pri nasprotnikih nima nobene veljave, pri nas mu tudi ne moremo izkazovati nobene ljubezni, zakaj, kdor ni z nami, je proti nam. To velja povsodi, in tudi pri nas ni izjeme!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca svečna 1907 K 23.245-19.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kongres v varstvo otrok.

Dne 18., 19. in 20. sušca t. l. se vrši na Dunaju prvi avstrijski kongres v varstvo otrok. Njegov smoter je, razširiti in uglobiti zanimanje za vprašanje o varstvu otrok, razmotrivati pogoje zdravemu razvoju duševnih in telesnih sil na npravnostni podlagi, ugotoviti dejanske razmere, dognati obstoječe napake, dogovoriti se, kaj je ukreniti, da se odstranijo, in staviti primerne nasvete zakonodajstvu in upravi. Da se ti hvalevredni smotri kongresa čim najbolj pospešijo, se je na prošnjo dunajskega pripravljalnega komiteja osnoval tudi na Kranjskem deželni komite, ki so v njem zastopani: vlada, cerkev, pravosodstvo, deželna šolska oblast, deželni odbor, deželno stolno mesto Ljubljana, zveza kmetijskih županov, učiteljev in interesovana društva in zavodi. Deželni komite je trdno uverjen, da je varstvo otrok baš na Kranjskem povse nezadostno in da nujno potrebuje primerne ureditve; zato meni smotrom kongresa najboljše ustreči, ako se v prvi vrsti loti razmotrivanja, kaj je na Kranjskem pomanjkljivega na tem polju in kako mu priti v okom. Na drugi strani se pa čuti tudi zavezanega, opozarjati na važnost kongresa v varstvo otrok in vabiti k obilni udeležbi na njem.

Vprašanja zastran varstva otrok se dotikajo razuma in srca in so po njih prizadeti interesi najširših krogov. Nele da so ta vprašanja varstvenim sodiščem že odkazala nepričakovano širok nov delokrog, in da tudi kazenska so-

dišča in varnostna oblastva že čutijo vpliv bližajoče se reforme mladinskega kazenskega prava, nele da sta se po novem šolskem in učnem redu in z uvedbo sirotinskih svetov duhovščina in učiteljstvo še v izdatnejši meri pritegnili k delovanju v varstvo otrok nego je bilo to dosedaj, bo nameravana nova uredba skrbstva za mladino takisto državni upravi, deželi in občinam naklonila dober delež tega delovanja, namreč vso izvršitev skrbstvenih odredb, tičočih se mladine. Načrti novih zakonov zastran varstva otrok se utegnejo že v bližnji bodočnosti predložiti tako državnemu kakor deželnemu zboru; zato so tudi člani javnih zastopov in sploh politiški krogi pozvani pečati se s temi vprašanji. Zdravniškemu stanu daje zlasti nameravana uvedba šolskih zdravnikov povod, da se zanimajo za vprašanja o varstvu otrok. Po sirotinskih svetih so se slednjič tudi iz vseh drugih stanov in iz vseh slojev prebivalstva pridobili vrli sotrudniki za skrbstvo mladine.

Vsa ta oblastva, vse te korporacije in osebe bodo prizadete po obravnavah kongresa v varstvo otrok, in v njih interesu je, da se ga udeleže. § 5. statuta za kongres pozivlja k udeležbi oficijelne odposlanca vlade, cerkvenih in drugih oblastev, samoupravnih zvez in korporacij, člane javnih zastopov, zastopnike in ude vseh društev in zavodov, ki se pečajo z vprašanji o varstvu otrok, o skrbi zanje in o njih vzgoji, opravitelje verskih društev, nadalje osebe, ki delujejo javno ali zasebno, kakor učitelji ali vzgojitelji, sodni, državnopravniški in upravni uradniki, odvetniki, notarji, zdravniki in druge še posebej k udeležbi povabljenе osebe. Za udeležbo pri razpravah je treba na ime se glaseče izkaznice, ki je zanjo plačati osem kron, in ki daje hkratu pravico do vseh kongresnih spisov brez nadaljnega plačila. Prvi močni zvezek kongresnih spisov je že izšel in obsega uvod dra. J. M. Baernreitherja s pregledom vse snovi, potem pa na 533 straneh poročila in članke o izprijenosti mladine, o njenih vzrokih, pojavih in njenem razširjenju v posameznih kronovinah. Drugi zvezek izide nekaj tednov pred kongresom in bodo v njem objavljena o razpravnih predmetih pripravljena mnenja. Tretji zvezek prinese poročilo o razpravah kongresa. Komur ni mogoče osebno prisostvovati kongresu, naj si s plačilom članarine pridobi vsaj zanimive kongresne spise. Mnogo izpodbude in poduka bo našel v njih. Udeleženci

Moji napor, uspehi in neuspehi.

Spisal Ivan Lapajne.

Pod naslovom „Iz polpreteklega časa!“ sem priobčil v svojem listu „Slovenska zadruga“ svoje „spomine“, kako sem se trudil na šolskem, narodnem in gospodarskem polju, ko sem deloval v letih 1869, 1870, 1871 kot učitelj v Idriji in v letih 1872—1878 kot nadučitelj v Ljutomeru. V „Učiteljskem Tovarišu“ sem pa oživil lansko leto v črticah: „S kakšnimi težavami sem se moral boriti“ svoje spomine o dogodkih iz te dobe in nadaljeval o zaprekah, ki so se stavile mojemu prizadevanju na enakem polju v letih 1879—1886, ko sem deloval kot ravnatelj na meščanski šoli v Krškem. Ker se je teh mojih „spominov“ toliko nabralo, da jih „Učiteljski Tovariš“ lani ni mogel vseh priobčiti, jih hočem letos pod novo firmo nadaljevati in skoro gotovo v teku leta tudi zaključiti.

* * *

Posojilnica, kakor si prvotno ni mogla opomoči, se je v deset letih dobro okrepčala. Poslovala je v moji šolski pisarnici, toraj je bilo še več prostorov v šoli le malo rabljenih. Uradovalo se je le ob nedeljah in četrkih, ko so bili vsi šolski prostori

prazni. Zato se šolski pouk ni čisto nič motil, in zaradi posojilnice jaz niti minute uradnih šolskih ur nisem znmudil. Kakor pa je šolsko poslopje — mislil sem si — last celega okraja, tako je tudi posojilnica občno imetje prebivalstva celega sodnijskega okraja. Zakaj ne bi torej smela biti v šoli? Ne, ni ji bilo od leta 1895. več dovoljeno. Na ukaz glavarja Schönbergerja se je morala iz šolskega poslopja umakniti. — To je odlomek iz zgodovine „Okrajne posojilnice v Krškem“. — Ko je začel v tistih časih pod baronom Heinom pihati nemški veter, ko smo dobili v Krško nemškega okrajnega glavarja, ki je izpodrinil slovenščino v okrajnem šolskem svetu, ko smo dobili na meščansko šolo še nemškega nadzornika Knapitscha, sem začel premišljevat, kako bi se Slovenci zato odškodovali. — Baš takrat (v l. 1890—1894) so celjski Slovenci bili že v tretji ali četrti odklonili moj predlog,* po katerem naj bi se v Celju osnovala slovenska osrednja denarna zadruga. Ker Celjani niso hoteli tega storiti, sem ustanovil s pomočjo zvestih svojih tovarišev v Krškem „Centralno posojilnico slovensko“. To je bilo menda jako neljubo ljubljanskim nemškutarjem in Nemcem,

*) Sprejeli so ga vendar čez deset let, namreč lani, ko so ustanovili „Zadružno Zvezo“.

naj se priglase, položivši hkratu članarino, pri deželnem komiteju za varstvo otrok v Ljubljani (pri deželnem predsedništvu).

Predsednik deželnega komiteja za varstvo otrok:
Ludovik marquis pl. Gozani m. p.

Krivoverski klerikalizem — učiteljstvo te kliče pred sodbo ljudstva.

(Dalje.)

„Veliko nevarnost od strani učiteljstva so spoznali tudi avstrijski škofje, zato so v zadnjem skupnem pastirskem listu zopet nanjo opozorili. — Ali smo mi Slovenci glede učiteljstva kaj na boljšem ko Nemci? In ne, to odločno in s prepričanjem trdimo, da ne — morda še na slabšem“.

Preden odgovorimo na to nesramnost, moramo povedati, da smo kot učitelji in odgojitelji katoličani, cenimo visoko Zveličarjeve nauke ter jih tudi uporabljamo pri vzgoji. Respektiramo svoje škofe kot naslednike apostolov, ravno tako spoštujemo dobre duhovnike, slabih se pa ogiblremo. Živimo po veri kot drugi verniki ter gledamo, da ne pridemo v nasprotje gledé verskih zadev z ljudstvom, med katerim živimo. Držimo se svoje prisega in izpolnujemo svoje stanovske dolžnosti, kolikor vsak more po svoji moči. Tako smo delali nekdanj in delamo tudi sedaj. Naš klerikalizem ni zadovoljen s tem. Kaj zahteva več in kaj drugega on nas, tega ne pove. Kakšna nevarnost preti od strani učiteljstva, tudi modro zamolči. Kolikor se spominjamo iz branja pastirskega pisma avstrijskih škofov lanske jeseni, ni bilo čuti o nobeni nevarnosti od strani učiteljstva, pač pa je bila v pismu neka posebna izjema in posebno priznanje. Zapomnili smo si to: „V marsičem bi želeli, da bi se izpremenile avstrijske šolske postave, ali zaradi ljubega miru in da ne nastanejo še večje zmešnjave, potrpiamo. Naše šole vobče so verske šole, po njih vlada še Bog“. Kaj takega še ni slišalo avstrijsko učiteljstvo — do sedaj je vedno bliskalo in grmelo o brezverski šoli in brezverskem učiteljstvu. „Domoljub“ seveda to modro zamolči, ker je njegov namen, učiteljstvu jemati pri ljudstvu ugled in spoštovanje — sredstvo za to je pa obrekovanje. Tako uči klerikalna morala, ki se po krivici imenuje katoliška. Kolikor poznamo žitje nemškega učiteljstva, vemo, da je do skrajnosti delavno na pedagoškem polju, v mnogih rečeh nam je za zgled, njega

zlasti tistim, ki čuvajo nemškutarško-kranjsko hranilnico, tistim, ki iščejo pri nji zavetja in tistim, ki ga tudi pri nji najdejo. Med temi so tudi bili mogočni gospodje. Tem je bilo zaradi tega moje delovanje za posojilnico v Krškem in moj trud za posojilništvo po Slovenskem sploh trn v peti. In to mi je očital tudi deželni predsednik baron Hein. Nikoli mi ni rekel — saj sem bil večkrat pri njem — da bi bil to in to na šolskem polju ali v svoji uradni službi zakrivil ali zamudil; ampak večni njegov refren je bil: „Was haben Sie mit diesen posojilnice“?!

Kar človeka najbolj veseli, to mu je večkrat v pogubo. Mene je časopisje neizmerno veselilo, a dozdeva se mi, da mi je morda tudi časopisje kolikortoliko škodovalo, da mi ni bilo dano, v aktivni službi še eno leto ali dve šolstvu koristiti in da se nisem mogel lepše posloviti od svojega učiteljskega mesta v Krškem, na katerem sem stal skoro 28 let. — Baš letos mine 40 let, odkar sem začel redno prebirati časopisje že kot učiteljski kandidat. Začel sem z „Laibacher Zeitung“, ki sem jo takrat malo razumel in še to le s pomočjo raznih slovarjev in ki jo je imela moja gospodinja, uradniška vdova. Blag tovariš — že umrli Lavrič, učitelj v Gradcu (doma iz Krašnje) — me je opozoril takoj na „Tovariša“ in „Novice“ (takrat poleg „Zg.

delu prevajajo v naš jezik ali pa jih rabimo tudi kot učne pripomočke pri pouku. Da smo zaslužili biti mi celo slabši od njih v očeh našega klerikalizma, potem morajo biti oni res pravi svetniki, ker mi priznavamo, da smo slabotni ljudje in kot taki seveda ničvredni.

„Nimamo sicer še protiverskega šolskega društva — toda duh naših liberalcev in socijaldemokratov je isti ko nemških, ki podpirajo „Prosto šolo“, duh našega učiteljstva, zlasti moškega, večkrat tudi ženskega. Je isti duh liberalnih in socijaldemokratičnih nemških učiteljev. Nemško društvo „Prosta šola“ je klicalo in še kliče: Ločite šolo od cerkve, ven iz šol z duhovniki, ven iz šol s križem, z očenašem, češčenosimarijo, ven s pozdravom: Hvaljen bodi Jezus Kristus! In pri nas? Isti duh, in večkrat tudi iste besede odmevajo po shodih in listih našega učiteljstva. Le pogledati je treba učiteljske dopise v „Slovenskem Narodu“ in „Učiteljskem Tovarišu“. Potrdimo lahko: Vinar ni bolj podoben vinarju, kot je nemško učiteljstvo našemu učiteljstvu“.

Kar se tiče „Proste šole“, povemo klerikalizmu, da je pri nas še ni, a priti bo morala, ako bo klerikalizem uganjal z vero, šolo in odgojo tako lažnivo, obrekljivo, nesramno in podlo kakor sedaj. Ti ljudje se ne boje ne Boga, ne hudiča, ker tako nesramno lažejo. Vsakega učitelja, ki čita takšne gorostasne laži in taka obrekovanja, mora zgrabiti sveta jeza, izgubiti mora vero, ko vidi, da duhovnik z namenom laže in obrekuje pošteno šolo in pošteno učiteljstvo. Kateri učitelj je pisal v „Slovenski Narod“ v tem duhu o „Prosti šoli“? Ali je bil podpisan pisatelj članka, da ve klerikalizem, da to izvira iz učiteljskih krogov? Kje je pisano v „Učiteljskem Tovarišu“? Katero društvo je to govorilo in razpravljalo v tem duhu? Mi zasledujemo natančno vse pojave na šolskem polju, pa prebiramo tudi vse glavne politiške liste, a ne vemo ničesar o tem iz učiteljskih krogov. Kdo je bil pri sestavi liberalnega programa proti „Prosti šoli“ in ločitvi cerkve od države — mar ne učitelj? Taka pisava razburja duhove in navadno dožene ravno nasprotno, česar človek ne želi. Hudo je moral grešiti klerikalizem v Italiji in na Francoskem, da so pometali katehete iz šol, sedaj pa vpije, da preganjajo vero. Klerikalizem najbolj škoduje katoličanstvu s tem, da hoče imeti vse pod svojo oblastjo. Za doseg tega se poslužuje podlih sredstev, laži in obrekovanja, neti prepir, sovraštvo in zlorablja

Danice“ še edina slovenska lista), na katere sem se koj naročil. (Novce sem imel kot študent, doto po starših in lepe inštrukcije). V „Tovarišu“ sem se takoj zamaknil in se kot kandidat vsekako že prišteval k učiteljem ter pristopil že kot „nastopni učitelj“ h takratnemu slovenskemu „Kranjskemu učiteljskemu društvu“. Že leta 1868. sem poslal „Tovarišu“ prvi prispevek. Kako sem bil ponosen, ko sem videl prvič, da je bilo to natisnjeno, kar sem bil spisal. Vsakemu sem kazal tiskane vrstice. Ko sem tisto leto prvič potoval na Bled, sem ondi naletel na maturanta Škrlja (sedaj novomeškega sodnega nadsvetnika), ki sem mu tudi ponosno kazal dotično številko „Tovariša“, ki sem jo kakor kakšno svetinjico nosil s seboj. V šolskem letu 1868/9 sem po dovršeni dveletni preparandiji z dobrim izpričevalom učiteljske usposobljenosti še nadaljeval svoje študije na ljubljanski realki; pa kot dijak sem tudi pisal nekoliko za „Tovariša“. Kot učitelj v Idriji sem sodeloval v mali meri skoro pri vseh listih, kolikor jih je pač takrat bilo, in jih podpisal z naročnino. Kot nadučitelj v Ljutomeru l. 1873. nisem miroval prej, dokler nisem prišel na dan z listom „Slovenski učitelj“, ki je izhajal pet let in se tiskal v Mariboru.

(Sledi.)

vero, da pridejo ljudje ob njo in ob spoštovanje do duhovstva. Potem nastane katastrofa in vpitje, da se vera zatira, duhovščina preganja in križ meče iz šol i. t. d. Pri nas je še vse mirno, ljudstvo je še pobožno ter vdano Bogu in duhovščini, a svetujemo vam pa: Ne igrajte so z ognjem! Pride čas, da se bodo take lopovščine drago plačevale. Tudi mi trdimo, da ni vinar bolj podoben vinarju, kakor so klerikalni voditelji podobni svojemu časopisju. — Razdirajoči krivoverci!

„Nemški učitelji trdijo: Če gremo v cerkev, gremo samo prisiljeni, da nadzorujemo otroke, ne iz prepričanja. No, večina naših učiteljev niti tega ne stori, in če pridejo v cerkev — mila ti majka — kako nedostojno je njihovo obnašanje vsled nadutosti. Ne ve, kam ki se dejal revež, in kako bi se bolj pohujšljivo obnašal. Zato je želeti, da tudi še to nadzorstvo opuste, ker to nadzorstvo večkrat ni nadzorstvo, ampak naravnost pohujšanje otrok!“

Kaj takega more pisati le človek, ki v strasti, škodoželjnosti in v hinavskem svetohlinstvu želi bližnjega morališko ubiti in spraviti s poti. Takšni boji niso nič novega — na katoliški podlagi. Kaj pa imajo opraviti nemški učitelji z našim učiteljstvom? Kdo jih pa pozna med ljudstvom, da mu jih stavljajo pred oči kot zgled pohujšljivosti? Ali mar tudi teh ne obrekuje podlo in nesramno po časopisih kot nas naš skrbni klerikalizem? Koliko smemo dati vere klerikalnim izjavam, nas uči ta članek v „Domoljubu“. Zadnja izjava v „Slovencu“ o ljubljanskem učiteljskem društvu, da naj kateheti poučijo otroke o vedenju in disciplini v cerkvi, je bila točna, prava in na svojem mestu. Verske zadeve so v prvi vrsti skrb kateheta. Ta poučuje verouk, njegova dolžnost je tudi poučiti šolsko mladino, kdaj naj pri maši kleči, vstane, se prekriža i. t. d. Učiteljeva dolžnost pa ni, da bi bil v cerkvi za policaja. Če se otrok vede nedostojno, se posvari ali kaznuje v šoli in ne javno v cerkvi. Ta izjava ljublj. učiteljskega društva je bila najbrže povod temu klerikalnemu izbruhu. Iz tega se vidi, kako hudoben, brezvesten, obrekljiv in škodoželjen je nekateri katoliški duhovnik, ki ima vero samo na jeziku, v dejanjih so mu pa vera, verska vzgoja, resnica in poštenje deveta briga. Očitaneje pa o nadutosti in pohujšljivem vedenju učiteljstva v cerkvi je ravno tako podla klerikalna laž. Učitelj-odgojitelj, da se vede v cerkvi naravnost v pohujšanje otrok — ba! Učitelj mora biti zaradi svojega poklica v šoli in drugod zgled dostojnemu vedenju — in ta naj hodi v javno cerkev pohujšavat z nedostojnim vedenjem otroke! Kaj takega more učiteljskemu stanu vreči v obraz edini klerikalizem, ki nima nobenega sramu, poštenja in resnicoljubja. Pa naj z imeni navede dotične učitelje! Vemo pa že naprej, da tega ne stori, ker je lagal, jemal čast in poštenje vsemu učiteljstvu z namenom, da ga očrni v očeh preprostega ljudstva. To je namen krivoverskega našega klerikalizma.

„Z verskim prepričanjem in življenjem je torej zlasti moško mlajše učiteljstvo popolnoma pod cesto — in žalibog mnogo starejših jim sledi. O nekem nadučitelju se je izrekla sodba: Stari je bil dober, pa sinova učitelja sta ga spridila. Žalostno, pa resnično! Tako mnogi starejši učitelji drve za mladimi brez lastne volje.“

To je vrhunec nesramnosti! Kaj takega ne more pisati nihče drugi, kakor globoko moralno propadli naš klerikalizem. On ve prav dobro, da bi se taki izjavi smejal vsak pameten in razsoden človek, zato ni tega objavil naš prijatelj „Slovenec“, marveč se je poslužil med našim narodom razširjenega tednika „Domoljuba“, da bi se dobro in nerazsodno naše ljudstvo zgrazalo nad nami, nas sovražilo in se odvracalo od nas. To je

res prav lepo katoliško delo, priporočano in blagoslovjeno od Kristusovega namestnika, višjega pastirja ljubljanskega samega. Kakšnega prepričanja smo, smo že povedali. A s tem ni naš klerikalizem zadovoljen. Zahteva, da bi se učiteljstvo valjalo v prahu in na kolenih pred njim, mu poljubljalo roko, snažilo obuvalo, bilo brez lastne volje in mu brez prepričanja vdano tudi v posvetnih zadevah, se trkalo na prsi, zavijalo oči proti nebu in neprestano molilo, a pri tem sovražilo iz dna duše vsakega, ki ne dela tako, opravljalo, lagalo, delalo med narodom propagando za klerikalne namene; ako ne gre izlepa, pa s prepirom, z zlorabo vere, s hinavskim zavijanjem resnice — in to vse na katoliški podlagi! Naš klerikalizem uči Kristusove nauke po cerkvah, a se tega noče držati, noče živeti po teh lepih naukih!

(Dalje.)

Bedno stanje učiteljstva in zahteva po odpomoči.

Na javnem splošnem shodu štajerskega učiteljstva v Gradcu, dne 2. februarja 1907, govoril Karel Gassareck. Po originalu poslovenil — ij —

(Dalje.)

Srednji stan, k kateremu spadajo rokodelci, trgovci, mali posestniki, delavci, uradniki in učitelji, ugonabla sedanja državna politika.

Veliko posestvo, velika industrija in velika trgovina imajo na vesti, da je sedaj jako nevaren položaj.

Gospodarska zaprtija naše državo glede dovažanja živil ne dopušča delavcem, rokodelcem, uradnikom in učiteljem zdrave in močne hranitve. Meso je neprimerno drago in ne more kot živilo zavzemati onega mesta, ki bi mu moralo pripadati.

Pomislite: učiteljski stan — edini stan, ki ima dolžnost poklica, saditi v srcu mladine ljubezen do domovine in do vladarja — ta stan živi v bedi! To je nasprotje — to v resnici ne more biti, vsaj ne tako ostati.

To se še ni od nikogar zahtevalo. Zakaj vsak ljubi in vsaja ljubezen tam, kjer jo najde in vidi, tam, kjer se mu nudi dobro in ljubezni polno. Ljubezen brez protiljubezni ni za dolgo trajnost.

Življenje pa kaže tam priljubljenost, kjer se dobi razumevanje in prijaznost. Iz tega se razvija tudi politiški položaj posameznika kakor celih stanov in skupin.

Naše plačilno razmerje sloni na § 55 drž. šol. zak. z dne 14. maja 1869 (2. maja 1883).

„Upravna postavne službene plače in način dobave se ima izvršiti po deželnem zakonodajstvu, za kar se je ravnati po sledečem temeljnem stavku:

Najnižja plača, pod katero ne sme iti nobena šolska občina, mora biti tako odmerjena, da lahko učitelji in podučitelji posvetijo vse svoje moči svojemu poklicu, in da prvo omenjeni tudi lahko zdržujejo svojo rodbino, primerno krajevnim razmeram.“

Dve določili sta v tem nazadnjaški:

1. da so občine dolžne plačevati učiteljstvo,
2. da krajevne razmere določujejo temeljno plačo.

Glede plačevanja učiteljskih prejemkov je omeniti sledečo zgodovinsko pot.

Najpoprej so plačevali starši po šolskem otroku učitelja. (Gassareck pravi: den Schulhalter). Učenec popolnoma jasno vidi, koliko je poučevanje (Unterrichtsleistung) vredno: par krajcarjev in grošev, nekaj klobas in šunk, ki jih on prinese, vrhutega pa še učitelj pobira žito, vino, predivo,

drva itd. S tem pa je vzgojna stran učiteljskega poklica oslabljena in uničen ugled stanu. Mi še občutimo posledice tega razmerja.

Potem so skrbeli patroni za učiteljstvo, navadno obenem z zgoraj navedenim načinom.

Zakon z dne 14. maja 1869 je plačevanje učiteljstva prenesla na šolske občine. Zakon z dne 4. februarja 1870 prepoveduje povratek v prejšnje navade.

Nato so šli korak naprej in so občinske blagajnice združili v okrajne blagajnice. Učiteljstvo je dobivalo plačo iz teh.

Končno so ustanovili deželni šolski zaklad, v katerem morajo plačevati okraji doklado po 7%. V tem štadiju smo dandanes.

Druga slaba stran zgorajšnjega zakona je poudarjanje krajevnih razmer. To si pa razlagamo na ta način, da so takrat, ko se je delala omenjena postava, bile razmere drugačne. Učitelj v mestu in učitelj na deželi sta imela različno delovanje, različne potrebe in različne zahteve. Njuni položaj je bil enak. Na eni strani preteklost, na drugi strani prihodnost stanu.

Dandanes pa sta učitelj v mestu in učitelj na deželi enako izobrazena, enako vrla; oba delujeta na enak način in oba dosežeta enake uspehe. Oba se tedaj naj izenačita tudi v temeljnih plačah.

Kar bi bilo odločilno v gospodarskem oziru, namreč da je na deželi, v zakotnih krajih vse bolj poceni — že zdavnaj ni več res. Promet valovi v vse doline in jarke in s tem se je izenačila cena.

Zahteve, ki jih stavi družba v večjih krajih, so sicer večje, toda tudi najmanjši kraj ni več tako skromen, da bi učitelju dopuščal odtegniti se družbi in javnosti. Pošta in železnica, eksport in letovišče so glede nakupovanja živil ustvarili take razmere v cenah, da posebno sklicevanje na krajevne razmere ni več umestno in utemeljeno.

Zato se mora temeljna plača povsod enako nakazati.

Mali razloček v številu prebivalcev šolskih krajev v deželi ne opravičuje našega krajevnega sistema z različnimi temeljnimi plačami. Razloček v raznih krajih je le par sto oseb.

Naj bi bilo pri učiteljstvu kakor pri uradništvu, da je aktivitetna doklada umerjena po krajevnih razmerah.

Stopnjevanje aktivitetne doklade pa je odvisno od večjih razločkov — od razločka števila prebivalstva po tisočih in od posebnih draginjskih razmer. Ako so tako veliki razločki n. pr. glede deželnega glavnega mesta, glede večjih dragih mest, glede kopališč in letovišč in teh najbližje okolice, je pač umestno uvaževati draginjo, pa ne pri določitvi temeljne plače, ampak pri določitvi doklad.

Deželni zakon iz leta 1899. ima prednosti in nedostatke.

Prednosti so: Opustitev podučiteljskih mest, napredovanje v plači in po dokladah, oziraje se na službeno starost, takojšnja določitev službenih starostnih doklad in zvišanje funkcijskih dohodkov.

Nedostatki: Zaradi gospodarjenja s paralelkami je namesto podučitelja na novo nastopil „provizorični učitelj“, ki se je jako pomnožil. Prejšnji podučitelji so prikrajšani. Najnižja plačilna stopnja je ostala pod zakonitim „najnižjim dohodkom“. Učitelj-vojak ne more zaradi premalega dohodka doseči oficirske šarže. Učiteljice so prikrajšane v poznejših službenih letih in zadržane v svobodi glede možitve.

Mi smo za dobre zakone onim, ki so jih ustvarili, jako hvaležni; a v kljub temu moramo gledati na to, da se nedostatki odpravijo in sicer sorazmerno s sklepi državnega zbora glede uradnikov, profesorjev, duhovnikov. Drugače smo mi žrtev bankerota državne šolske politike.

S tem, da je sklenil državni zbor prepustiti plačevanje učiteljstva deželnim zborom, je bil zapečaten naš položaj.

Od tega časa ni ena stanovska korporacija nezadovoljna, ampak toliko, kolikor je dežel v državi. Od tega časa imamo brezštevilno peticij, zborovanj, odklonitev in razočaranj. Ljudsko zastopstvo in vlada sta si vzgojila — kakor po načrtu — nezadovoljnost učiteljstva.

Kako radi bi mi bili skromni, ko bi le mogoče bilo!

Tako vplivna postava kot je državni ljudskošolski zakon se ne da ločiti s svojimi zahtevami in bremenom od denarnega vira države. Deželni zbori imajo dolžnost, ali vzdrževati svojo avtonomijo s tem, da dovoljujejo stroške, ali pa jo opustiti in predati državi, da ona plača. Ako da država avtonomnim deželam doklade, nam je prav.

A deželni odbori bodo morali pokazati barvo, ako oni moreje in hočeje vladati brez sredstev, ali če opuste pravno oblast.

Sedaj pa k draginji!

Dovolite, da govorim z besedami popolnoma nepristranskega moža. Grof Leopold Kolowrat, predsednik kluba poljedelcev in posestnikov gozdov, je govoril 12. novembra 1906 na Dunaju; „Hočem opozoriti tudi na dejstvo, da ga ni več nobenega produkta obrti in dela, ki bi v zadnjih letih enormno ne poskočil v ceni“.

Vsak dan nam naznačujejo časniki, da se je podražila ta ali ona reč.

Višje cene so nastopile: pri mesu, zabeli, sirovem maslu, jajcih, perutnini, sadju, zelenjavi, petroleju, soli, moki, stročnicah (fižol, leča itd.), stanovanjih, drvah, premogu, obleki, perilu, obutevi, pohištvu, železnini, papirju itd., itd.

Z ozirom na poročila, katera so prišla vodstvu „Verbanda“ iz raznih okrajev, se je povsod konstatiralo povišanje v ceni.

Cene so za 20 do 30% šle k višku v okrajih: Arnovž, St. Gallen, Knittelfeld, Mautern, Mürzschlag, Eisenerz, Fehring in v drugih; več kot za 30% pa v okrajih: Birkfeld, Bruck, Deutschlandsberg, Eibiswald, Friedberg, Gleisdorf, Kindberg, Maribor, Ptuj, Neumarkt, Rottenmann, Köflach itd. (Dalje.)

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Dalje.)

Kako je urediti pouk za kmeta?

2. Po ljudski šoli.

Sama ljudska šola kmetu nikakor ne zadostuje. Ko je deček star 14 let, zapusti šolo, in ves trud učiteljev je bil zaman, ako se pouk tukaj pretrga, kakor je sedaj v navadi. Vojaške oblasti nam to rade potrdijo. — Sicer pa tudi drugače ne more biti.

Ko ostavijo otroci šole, oskrbujejo doma živino in opravljajo razna dela, kakor jim jih naroče starši, oziroma gospodarji. Samostalni pri tem še ne morejo in ne smejo biti in sami od sebe ne store ničesar v svojo nadaljno naobrazbo, ne priganja jih pa nihče.

Večina teh dečkov vzame le malokdaj kakšno knjigo v roke in do svojega dvajsetega leta, do vojaške dobe, zna marsikateri le še svoje ime podpisati za silo. Smelo torej trdim, da ta doba s svojo brezbriznostjo za duševni razvoj najbolj uničuje blagonsno delo ljudske šole, ona je s svojo sedanjo uredbo največja ovira, da se splošna naobrazba navzlic naši priznani dobri ljudski šoli širi tako počasi.

Če hočemo dvigniti kmeta, moramo nastaviti tukaj drugi in to glavni zavod. Po dovršeni ljudski šoli se ne sme duševna naobrazba mahoma pretrgati, temveč se mora sistematično nadaljevati, in sicer kot strogo stanovska naobrazba.

Za obrtnike skrbi v tem oziru v vsakem večjem kraju obrtna nadaljevalna šola, le za kmeta se ne stori nič. Ta je prepuščen popolnoma samemu sebi, dasiravno je njemu nadaljne izobrazbe ravno tako treba kot drugim stanovom.

Uvajati kmetijske šole kot splošna izobraževališča naših kmetov bila bi pač nesmisel, ker nikdar ne bo mogla niti večina bodočih gospodarjev obiskovati takih šol; dobiti moramo torej drugo izobraževalno sredstvo.

Na večrazrednih ljudskih šolah se smejo uvesti kmetijski nadaljevalni tečaji, a ti so tako zaviti v razne predpise, da bo težko dobiti učiteljev, ki bi si hoteli zraven vsakdanje šole naložiti tudi še kmetijski nadaljevalni tečaj, ki zahteva od njih še posebni strokovni izpit, a jim ne donaja nikake nagrade. Nadalje pa tudi ni mogoče zahtevati — kakor sem že spredaj omenil — da bi naj bil vsak ljudskošolski učitelj tudi strokovnjak v kmetijstvu. Marsikdo je lahko dober pedagog, četudi ne ve mnogo o kmetijstvu.

Pohvalno se pa mora priznati, da je ravno med našim učiteljstvom lepo število dobrih vrtnarjev itd. A od vsakega učitelja tega ne moremo in ne smemo tirjati in zaradi tega tudi navadnemu ljudskošolskemu učiteljstvu ne smemo naprtiti kmetijskih nadaljevalnih tečajev.

Za takšne tečaje naj bi se nastavili nalašč za to izobraženi učitelji, t. j. gospodje z navadno učiteljsko usposobljenostjo, ki bi pa morali obiskovati določen čas kako kmetijsko šolo ter bi morali napraviti poseben izpit za to stroko.

Ker ne moremo zahtevati za vsako šolo takega strokovnega učitelja, naj bi se taki učitelji nastavili na dve ali tri bližnje šole skupaj. Tak učitelj bi naj poučeval na vsaki šoli vsak teden vsaj dva dni šoli odrasle dečke teoretično in praktično v kmetijstvu in drugih potrebnih vedah. Ta pouk bi donášal obilne koristi in bi stotero poplačal trud in stroške. Hipoma bi zapihal drug veter po naših lepih krajih, in v naših tihih kmetijskih domih bi se začelo živahno duševno življenje.

Če imata država in dežela resno voljo, pomagati kmetijskemu stanu, bi se oživil takšen pouk brez posebnih težkoč. Učiteljev, ki bi se hoteli posvetiti temu poslu, ne bi manjkalo, če bi bila nagrada primerna trudu. Taki učitelji bi se lahko nastavili kot ljudskošolski učitelji s posebno doklado, ali pa tudi kot državni uradniki. Njim bi se naj izročili že obstoječi šolski vrti, oziroma bi se naj taki osnovali za njihov pouk.

Toda o takih podrobnostih je menda še prezgodaj razmišljati; najprvo se naj dožene, je li ta nasvet dober ali ne, in potem se lotimo podrobne razprave o njem.

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, 7. dne sušca, ob 10. uri dopoldne po naslednjem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Naše društvene razmere (govori predsednik). 4. Nabiranje krajepisnih imen (podava tov. Strelec). 5. Predlogi in navedi. — Pevci in pevke se zbera ob 9. uri k posvetovanju, oziroma pevski vaji. — Cenjeni tovariši in tovarišice! Zborovanje bo prav zanimivo, pridite torej vsi, pokažimo z obilno udeležbo svojo stanovsko zavest! Žiher, predsednik.

Članom društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“. Dne 26. decembra 1906 je umrla društvenica gospa Pavlina Starkova iz Gradca, dne 29. januarja 1907 pa je umrl član gospod Andrej Golob, nadučitelj pri Sv. Marjeti na Dr. p. — Upravičenci so dobili izplačanih 1390 K, oziroma 1400 K. Naklada za oba smrtna slučaja v znesku 4 K je gotovo vplačati do 10. aprila t. l.*) Odbor.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 7. sušca 1907, točno ob 10. uri dopoldne v konjiški okoliški šoli. Vzpored: I. Hospitacija v 5. razred.; tov. Kožuh obravna slovnično snov po Kernovi metodi. II. Zborovanje. 1. Razgovor o hospitaciji. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Dopisi in društvene zadeve. 4. Nadaljevanje predsednikovega podavanja o počitniškem potovanju. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Predlogi in slučajnosti. — K polnoštevilni udeležbi vabi

A. Brumen, t. č. predsednik.

Ljutomersko učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 14. februarja 1907 v Ljutomeru. Navzočih je bilo samo 18 članov; slab obisk je opravičevalo izredno grdo vreme.

Predsednik pozdravi navzoče, posebno tovariše iz gornje-radgonskega okraja, ki se niso ustrašili slabega vremena in dolge poti.

Iz tajnikovega poročila posnamemo, da šteje društvo 44 rednih članov. Tekom leta je bilo 6 zborovanj in na teh po eno ali dve predavanji.

Blagajnikovo poročilo kaže 118 K 98 h dohodkov, 99 K 16 h stroškov, torej 19 K 82 h preostanka. Ta bi bil večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Gospod Zacherl predlaga, naj blagajnik opominja one člane, ki niso plačali društvenino za l. 1905 in 1906 in če se ne odzovejo, se jih izbriše iz društva. Predlog je sprejet. Pregledovalcem računov sta izvoljena g. Mavrič in gđc. Lebar, ki najdeta vse v redu. Knjižničar gosp. Karba se pismeno oprusti zaradi odsotnosti.

Pevovodja poroča, da se je prepričal v prvi vaji doseči z glasovi, ki jih ima na razpolago, lepe uspehe. Predsednik ga prosi, naj preloži vaje na čas pred zborovanjem. Za nabiranje narodnih pesmi se oglasijo gospodje: Cvetko, Hercog, Schneider, Zacherl.

Predava g. Pušenjak o perutninskem tečaju v Otterbachu na Gornjem Avstrijskem. Predavatelj omenja važnost perutnistva in dokaže, da more tudi ta nezatna panoga kmetijstva prinašati kmetu lepe dohodke. Priporoča gojitev domače štajerske pasme.

Volitev novega odbora: predsednik: Ivan Tomažič, Stara cesta; podpredsednik: Simon Svahte, Malanedelja; tajnik: Fran Čeh, Ljutomer; blagajnik: Ivan Kogl, Ljutomer; knjižničar. I. Robič, Ljutomer; pevovodja: Fran Zacherl, Ljutomer; odbornica: Jos. Wessner, Ljutomer.

Predsednik se zahvali za njemu izkazano zaupanje, da je opetovano voljen za predsednika, obljublja storiti svojo dolžnost, pozivlja pa tudi druge k neumornemu naprednemu delu.

Sklene se tudi krepko odbjati zlobne napade, ki jih kar mrgoli v nekaterih listih, ki imajo samo namen, izpodkopavati ugled učiteljstva pri ljudstvu.

Poročevalkam v stanovske liste je izvoljena učiteljica Mar. Kocuvan.

Učiteljsko društvo za šentlenski okraj zboruje v četrtek, 7. marca t. l., ob 11. uri dopoldne pri Sv. Trojici v

*) Vabilo tega društva k pristopu priobčimo prihodnjič. Uredn.

Slov. Goricah po naslednjem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. O slovnici (g. Klemenčič). 4. Predlogi in nasveti. Pol ure pred zborovanjem je pevska vaja za mešani zbor. Prosim, prinese s seboj Mohorjevo pesmarico I. del. K prav obilni udeležbi vabi I. Kopic, predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 3. sušca 1907, v Šmartnem v Zadreški dolini ob 11. uri dopoldne v tamošnji šoli. Vzpored: 1. Nagovor predsednika. 2. Zapisnik in dopisi. 3. Javni splošni učiteljski shod v Gradcu. Poročajo posetniki shoda. 4. Šolska zgodovina Šmartinska. Referira nadučitelj tovariš Burdian. 5. Slovenska Šolska Matica in mi. Poročilo tovariša Šijanec. 6. Slučajnosti. Prosi se točno in zanesljivo priti. To zahteva stanovska dolžnost! Gostje dobro došli! Odbor.

Književnost in umetnost.

Knjižica za mladino. Urejujeta Engelbert Gangl in Ivo Trošt. Knjiga 31. — Gruden 1906. — Vseletna naročnina 3 K 20 h. — 31. knjiga „Knjižica za mladino“, ki je ravnokar izšla, prijavlja na 61 straneh otroške pesmi Frana Žgurja: „Semena padajo.“ Pesemce so lepe in se odlikujejo po presrčnosti in humorju. — Ostali del knjige je napolnil Ivo Trošt s „Kitico pripovednih spisov.“ Trošt je priznan naš mladinski pisatelj. Odličnost in spretnost njegovega peresa uveljavljajo tudi ti drobni spisi. — Tudi ta knjiga zasluži, da jo toplo priporočamo!

Popotnik. Letnik XXVIII. Štev. 2. — Sedaj, ko ustanavljajo sirotinske svete, zbudi obče zanimanje članek prof. dr. A. Heverocha „O hudodelnosti mladine“, ki ga prijavlja v prevodu Drag. Pribil. — V članku „Pravo svetišče za — Krst pri Savici“ dokazuje dr. K. Ozvald, da je to Prešernovo pesnitev obravnavati šele v osmem razredu srednjih šol. — Dragotin Pribil govori v članku „Na četrtem vseučiliškem tečaju v Turnovu“ o velikem pomenu in o vstikih tega tečaja, ki se ga je sam udeležil. — Ign. Šijanec nadaljuje svoje „Šolskohigijenske utrinke.“ — Za „Književnim poročilom“, ki prijavlja novosti na našem knjižnem trgu — med temi tudi odgovor H. Drugoviča na pripombe g. dr. Ilešiča v „Posebnem ukoslovju petja“ — prinaša „Razgled“ v razpredelkih „Listek“, „Pedagogijski paberki“ in „Kronika“ mnogo klenega zrnja, ki odkriva pogled po širokem polju prosvete.

Slovenska Matica v Ljubljani je pravkar izdala za leto 1906. te-le knjige:

1. Zabavna knjižnica. Zvezek XVIII. Uredil Jožef Kostanjevec.

2. Prevodi iz svetovne književnosti. III. zvezek. L. N. Tolstoj: Moč teme. Prevedla iz ruščine Minka Govekarjeva.

3. Anton Knezova knjižnica. XIII. zvezek. Uredil Fr. Levec. Prinaša povest: Martin Kačur. Življenjepis idealista. Spisal Ivan Cankar.

4. Hrvatska knjižnica. I. zvezek. Uredil dr. Fran Ilešič.

5. Spomini. Spisal dr. Jož. Vošnjak. Drugi zvezek (1868—1873).

6. Slovenske narodne pesmi. 10. snopič. Uredil dr. Karol Štrekelj.

7. Zbornik. VIII. zvezek. Uredil Luka Pintar. Prinaša devet znanstvenih člankov in člančičev.

8. Letopis Slovenske Matice za leto 1906. Sestavil in uredil Evgen Lah.

Učiteljev-poverjenikov ima Slovenska Matica 51. Pač lepo število!

Konzorcij hrvaških mladinskih pisateljev so osnovali v Oseku. Vsako leto namerava izdati po en zbornik raznovrstnih spisov za mladino. Urejal bo ta zbornik znani hrvaški mladinski pisatelj B. F. Magjer.

Književna prošnja. Znani hrvaški zgodovinar profesor Klaić v Zagrebu, nam je poslal to-le prošnjo, ki jo mi prav toplo priporočamo.

Več više godina skupljam gradju za životopis hrvatskoga književnika Antuna Vrameca (1538—1587.), koji se je u 16. stoljeću među kajkavskim Hrvatima proslavio time, što je napisao i štampom izdao dva hrvatska djela, i to:

1. Kronika vezda znovich zpravljena kratka szvlovenzkim iezikom . . . Stampane v Lublane po Ivane Manline, leto MDLXXVIII. (1578).

2. Postilla na vzse leto . . . vezda znovich szpraulena szlouenskim iezikom . . . Stampano v szlobodnom kralieuom varassu Varasdine M. D. MLXXXVI. (1586.) (u dvije knjige.)

Od prvoga djela poznata su dosad samo dva primjerka, a od drugoga tri, ali nijedan nije čitav.

Premda su oba djela već na početku 18. stoljeća bila posve rijetka, ipak nema sumnje, da bi se još koji primjerak mogao naći, osobito u Medjumurju i Varaždinskoj županiji. Umoljavam s toga sve hrvatske patriote bilo kojega staleža (osobito svećenike i učitelje), da pretraže vlastelinske, župne, samostanske knjižnice, ne bili koji primjerak gore označenih djela našli. Ako bi ih našli, molim da me dobrostivo obavijeste. Nije izključeno, da je koji primjerak zalutao u Bosnu, Hercegovinu ili Dalmaciju, pa i u Istru.

Još jedna molba. Ime Vramec, ili kako se je sam podpisivao: Wramecz, posve je neobično u nas Hrvata. Ja ga nisam dosad našao ni u kojem spomeniku. Molio bi s toga gg. župnike, kapelane, a i g. učitelje, neka mi jave, ima li još ljudi, koji se Vramec zovu, i gdje žive? Možda ih ima u Kranjskoj ili Štajerskoj? Možda se ime spominje u starim maticama krštenih, umrlih i vjenčanih?

Za vsaku obavijest već unapred najsrdačnija hvala.

U Zagrebu, 14. veljače 1907.

Vjekoslav Klaić,
Ilica 60. II. kat.

Politiški pregled.

* **Sankcionirani uradniški zakoni.** Kakor poročajo z Dunaja, je cesar že sankcioniral v zadnjem zasedanju poslanske zbornice sprejete uradniške zakone o zvišanju plač. Zakoni stopijo v veljavo s 1. aprilom.

* **Boj istrskega učiteljstva za kruh.** Osrednje vodstvo istrskega ljudskoškolskega učiteljstva je predložilo deželnemu zboru peticijo za izboljšanje plač. Peticija zahteva: odpravo službenih kategorij; enakopravnost učiteljic z učitelji; stanarino je uštevati v pokojnino; učiteljski kandidati naj dobivajo do usposobljenostnega izpita najmanj 1000 K remuneracije; definitivni učitelji in definitivne učiteljice naj dobivajo takoj po usposobljenostnem izpitu 2200 K, šest petletnic po 200 K, funkcijske doklade za voditelje enorazrednic 150 K, dvorazrednic in trirazrednic po 300 K, večrazrednic 500 K. Voditelji več kot šestrazrednic so prosti pouka. Šolski voditelji v mestih in kopalističnih dobe 800 K stanarine, učitelji 700 K, podučitelji 600 K, v drugih krajih pa po 600, 500 in 400 K. Službena doba naj se skrči na 35 let.

* **Ni denarja!** Vsi klubi bukovinskega deželnega zbora so zahtevali, naj se skliče deželni zbor. Na Dunaju pa so sklenili, da ne skličejo deželnega zbora, ker manjka denarja — za izboljšanje učiteljskih plač! Ta skrbni, očetovskoljubeči Dunaj!

* **Ureditve učiteljskih plač na Ogrskem.** Zakonski načrt o ureditvi učiteljskih plač, ki ga je ogrski naučni minister predložil zbornici, določa za ljudske učitelje minimalno plačo 1000 do 1200 kron, ki more s kvinkvenijami narasti v 30 letih na 2400 do 2600 kron. Poleg tega bodo imeli učitelji brezplačno stanovanje in na deželi tudi vrt. V Budimpešti in okolici v Kološvaru in na Reki bodo imeli vsi učitelji in učiteljice tudi primerne aktivitetne doklade.

* **Avstrijsko vojaštvo** se zbira ob italijanski meji. Zmehraj bolj se utrjuje mnenje, da se med Avstrijo in Italijo nekaj pripravlja, medtem ko zboruje v Haagu — mirovna konferenca. Ironija!

* **Protivernonauku v Italiji.** Iz Rima poročajo: Skupina poslancev skrajne leve je vložila v zbornici predlog, naj se iz ljudskih šol odpravi veronauk. — Tudi pri nas bi bilo to koristno, ker nimajo nekateri politikujoči kateheti časa, da bi se ukvarjali z veronaukom.

* **Ruski zavodi v Črni gori.** Iz Cetinja poročajo, da se je Malič, član akademije lepih umetnosti v Petrogradu, obrnil na črnogorsko skupščino s prošnjo, naj mu pri Dulcinju prepusti dva velika kosa zemljišča, kjer se z ruskim denarjem zgradi zdravilišče s hotelom, muzejem in knjižnico. Vlada, ki je prošnjo priporočila skupščini, pozdravlja s simpatijo to namero.

* **Svoboda francoskega učiteljstva.** Francoski naučni minister Briand se je zapletel v hud boj s francoskim učiteljstvom, ki je skoro vse socialističnega mišljenja. Ti učitelji so člani socialističnih strokovnih društev, oziroma delavskih konfederacij. Te zveze so jako močne in ima tudi učiteljstvo v le-teh močno zaslobo. To pa Briandu ni bilo povšeč in zato je zahteval, da morajo učitelji iz teh organizacij izstopiti. Učitelji se tej zahtevi seveda niso uklonili. Ker so te zahteve kršenje državljskih pravic, in če so učitelji v državni službi, ni še s tem rečeno, da morajo prodati tudi svoje politiško naziranje, pride do prav resnih konfliktov, če Briand o pravem času ne odneha. Na strani učiteljev stoje tudi razne stranke, zlasti se potezajo zanje radikalni socialisti, ki so veliki nasprotniki Brianda, ker ga dolže, da je proti Vatikanu preveč popustljiv.

* **Zakonski načrt glede zavarovanja delavcev proti boleznim in nezgodam** je sprejet v ogrsko-hrvaški poslanski zbornici.

Vestnik.

Dr. Ignacij Žitnik je odgovorni urednik „Domoljubov“, zato je odgovoren tudi za vse one sirove in neprestane napade imenovanega lista na slovensko učiteljstvo. Ako bi se ne ujemal z njimi, bi tudi ne dovolil, da jih prijavlja številko za številko „Domoljub“ pod njegovim odgovornim uredništvom. Tako strupenih, grdih in neosnovanih napadov nismo čitali še nikoli in nikjer in proti nikomur. Tako ravnanje dr. Žitnika je neodpustno in ga ni mogoče nikakor opravičiti! Učiteljstvo naj si zatorej prizadeva po vseh svojih močeh, da tako nekvalifikovano ravnanje primerno poplača! Gotovo je, da bodo klerikalci dr. Žitnika zopet kandidirali v državni zbor. Kjerkoli ga postavijo za kandidata, tamkaj naj stori zavedno učiteljstvo dr. Žitniku nasproti to, kar zasluži mož, ki v svojem listu si-tematično jemlje čast slovenskemu učiteljstvu ter mu izpodkopava ugled in veljavo med ljudstvom, ki zanj deluje z vsemi svojimi silami. Kakor nam posoja, tako mu vračajmo!

„**Slovenski Gospodar**“ in učiteljstvo. S Štajerskega nam pišejo: Splošno je znana grda nedostojna razvada „Slov. Gosp.“, da ščuva svoje bralce na vse, ker ne veruje vanj kot v evangelij. Zadnje čase si posebno rad privoščja tudi učiteljstvo in ga vlačji po zobeh, češ, da je liberalno, ker ne more odobravati poti maribor-kih nesrečnih politikov, in mu podtika, da je ono iz samoljubja prestavilo velike počitnice. — Da je pouk v poletnih mesecih pri na pol praznih razredih in dremajočih otrokih brezuspešen, to vedo vsi učitelji kakor katehetje; ali tega ne bo povedal poštenjak v „Gospodarjevi“ suknji, zakaj plemenito mišljenje mu veli: mlati tako dolgo po učiteljstvu, da mu izpodkoplješ čim več ugleda. — Kako si učitelji „olajšujejo“ delo, je razvidno najbolj iz dejstva, da je ravno edino z ozirom na kmetiško prebivalstvo urejen pouk tako, da se preneha z njim opoldan le za eno uro. Mladina se v tej uri že odpočije, za učitelja pa pomeni ta ura odmora nemirno hlastanje. Ob 12. hiti navadno iz šole, ob četrt na eno sede komaj za mizo, a ko bije ura pol, že mora odložiti žlico in hiteti nazaj v šolo, zakaj predpisano mu je, da mora biti četrt ure pred začetkom pouka v šoli navzoč. Vsi službujoči stanovi si privoščijo po jedi miru in počitka. le učitelj nima niti toliko časa, da bi mirno použil svoje borno kosilo. Da je to iz zdravniških ozirov škodljivo, je dokazano, a človekoljubu se mora zdeti taka uredba nečloveška. Po več desetletij tako-le letati sem in tja, to ni šala, gospodje pri „Gospodarju“ poizkusite samo za en teden!

Sodba o našem delu. V „Domovini“ čitamo: Slovensko učiteljstvo si je iz svojih moči ustanovilo marsikatero koristno in potrebno napravo. Vse zavedno učiteljstvo je združeno v „Zavezi jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki šteje okolo 2000 članov učiteljev in učiteljic. Društvo „Samouprave“ (glasiti bi se moralo „Samopomoč“. Op. ured.), skrbi za ostale po učiteljih s tem, da izplača takoj po smrti zavarovanca vdovi itd. toliko goldinarjev, kolikor šteje društvo članov. To je nujna, hitra pomoč. — „Slovenska Šolska Matica“ je književno društvo, ki daje svojim članom za 4 K letno po 4—5 knjig pedagoške vsebine. Ta skrbi za strokovno izobrazbo in ima letos čez 1548 družtvenikov. Lansko leto se je ustanovila „Učiteljska tiskarna“, tiskovno društvo. Tiskarna vrlo napreduje in se bode morala v najkrajšem času razširiti. Da bi učiteljska deca, ki študira v Ljubljani, bila pod dobrim varstvom, na zdravem stanovanju pri primerni hrani se namerava postaviti v Ljubljani konvikt. — „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ ima že čez 52.000 K in se je začelo že resno pečati s pripravami za zidanje. Iz tega društva je vzkliklo novo: Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani, reg. zadruga z omejenim jamstvom. To mlado društvo je imelo svoj III. redni občni zbor dne 2. svečna t. l. Prometa je to društvo imelo 1906. leta 231.879 K 63 v in 2665 K 62 v čistega dobička. Zadržnikov je koncem 1906. leta 256, za dobre namene se je dalo tekom treh let obstanka okolo 500 K. Ko bo društvo starejše, bo seveda dajalo vedno več za dobrodne namene. V „Zavezi“ združeno učiteljstvo izdaje tri liste: „Učiteljski Tovariš“ šolsko-politični tednik; „Popotnik“, znanstveno-pedagoška mesečna revija, in „Zvonček“, list za mladino. (Sedaj tudi „Domače ognjišče.“ Op. ured.) Klerikalno v „Slomškovi zvezi“ združeno učiteljstvo ima list „Slovenski učitelj“. V tej zvezi, in seveda tudi med sotrudniki lista, nadvladajo duhovniki. — Nas ta nepristranska sodba veseli in smo zanj hvaležni „Domovini“.

Učiteljski dobrotniki. Učiteljstvo v št. Janžu na Dravskem polju 8 K namesto venca na grob g. nadučitelju Andreju Golobu; Vrhniška posojilnica 30 K; tovariš Ivan Cerar s Črnuč 6 K 2 v, ki jih je nabral na svatovščini posestnika Šimna Dobraveca z Miciko, hčerko g. Fr. Janca-Kačarja, posestnika na Črnučah. Živili učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Andrej Rapé in Ana Petrovčič iz Smlednika; Rudolf Horvat in Marica Dovgan iz Zagorja na Pivki; Janez Wohinz iz Kresnic; Stanislav Legat in Mara Palme iz Dol. Logateca; Fran Potokar iz Šent Lovrenca ob Temenci (za l. 1906. in 1907); Fran Kavčič, Karel Hlebec in Anton Drašček od D. M. v Polji; (kje so pa kolegije? Stavec.) Peter in Viljemina Repič z Unca; Mici Bajt iz Koprivnika na Gorenjskem; Viljem Zirkelbach iz Podbrezja; Rudolf Završnik iz Preddvora. — Josip Sterniša, Avgust Lah, Ana Ciuhu in Kristina Schuller od Sv. Duha na Stari gori; S. Meglič, I. Kramar, B. Vrabl, I. Jakše, J. Bizjak in Bibj. Kolšek, vsi z Vranskega; M. Cajnko iz Žurna. Živili! Bog plati! Vsak učitelj in vsaka učiteljica na Kranjskem, Sp. Štajerskem in Primorskem mora biti ud „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta. — Tovariši in tovarišice s Primorskega so prejeli prav te dni položnice in prošnje za vplačevanje letnine.

Tovariši in tovarišice, širite „Domače ognjišče“ med ljudstvom! Čim več bo naročnikov, tem boljši bo list in tem večkrat bo izhajal. 2. številka je že izšla; 3. številko bodo dobili le naročniki.

Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev je imelo minolo soboto v Ljubljani svoj redni občni zbor. Društvo je imelo v minolem letu skupaj 108 članov. Dohodki so znašali 6354 K 63 v, stroški 256 K, tako da ima društvo 5841 K 81 v čistega imetja, ki je naloženo v raznih hranilnicah.

Osebnosti na Kranjskem. Učiteljica Josipina Jermanova v Velikem trnu je imenovana za provizorično učiteljico v Krškem, absolvirana učiteljska kandidatinja Marta Herenova iz Ljubljane pa za provizorično učiteljico v Velikem trnu.

Poročil se je tovariš Radoslav Knaflič, nadučitelj na Gorici pri Mozirju z gđ. Ivanko Švarčevo iz Hajdina pri Ptuj. Bilo srečno!

V Studencih pri Mariboru so Nemci ustanovili podružnico šulferajna. S prosveto hočejo priti k zmagi.

Neodvisna kmetiška stranka za Notranjsko je ustanovljena. Dne 24. januarja t. l. se je vršil v Prestranku na

Notranjskem shod, na katerem se je sprejel takozvani prestranski program, ki je kratek in jednat. Prva točka programa govori o politiški organizaciji, ki naj bi bila v vsakem oziru samostojna, druga o gospodarskem vprašanju, tretja o izobrazbi, četrta o veri, peta pa o strankinih težnjah za povzdigo zmernosti, poštenja in zdravja. Ustanovili se bodo okrajni odbori. Mladi, mnogo obetajoči organizaciji želimo mnogo uspeha!

Slovensko osrednje čebelarstvo v Ljubljani je imelo 17. februarja svoj deveti občni zbor. Društvo ima 17 podružnic po vseh slovenskih deželah. Vseh predavanj v l. 1906. je bilo 22. Članov šteje društvo, ki izdaja tudi časopis „Slovenski Čebelar“, danes 758. Blagajnik izkazuje skoro 2100 K imetja v gotovini. Našim tovarišem in kmetovalcem toplo priporočamo, da se čim tesneje oklenejo čebelarstva, zlasti pa čebelarskega društva, ki izkuša čebelarstvo na Slovenskem dvigniti na čim višjo stopnjo. Čebelarstvo ni samo ena najlepših zabav, marveč tudi nosi lepe dobičke, ako se goji pravilno in racijonelno tako, kakor uče ravnati s čebelo, medom in voskom najnovejša raziskavanja. Naša slovenska takozvana „kranjska čebela“ je priznana ena najboljših čebel na svetu, in naši čebelarji jo razpošiljajo po vsem svetu, celo v Ameriko. Že prodaja matic nam daje dobiček. V novi odbor so bili voljeni g. Gustav Pirc za predsednika, g. Žnidaršič za podpredsednika, gg. Babnik, tovariš Črnagoj, Jarc, tovariš Likozar in Žirkelbach za odbornike. Urednik „Slovenskemu Čebelarju“ je tovariš Fran Rojina.

„**Nova Doba**“, glasilo slovenske gospodarske stranke se imenuje nov list, ki je začel izhajati v Ljubljani po dvakrat na teden. Tiska ga „Učiteljska tiskarna“. Na leto stane 8 K. Baje začne „Nova Doba“ kmalu izhajati kot dnevnik.

Fridolin. Dne 16. februarja t. l. se je vršila pred deželnim sodiščem ljubljanskim obravnava, ki je bilo pri nji zaslišanih nad 50 prič, največ šolskih deklic, ki so bile žrtve toženega pohotnega župnika-kateheta. Obravnava je bila tajna. Župnik je uganjal z deklicami v šoli in v župnišču take stvari, da jih ni mogoče opisati. Ježili bi se nam lasje. Deželno sodišče je toženemu župniku-katehetu odmerilo najmilejšo kazen — zapor enega leta. — Kako bi rohnela in pisala „Domoljub“ in „Slovenec“, če bi bil učinil kak učitelj le kaj približno takega, kar je uganjal ta „božji namestnik“. Sedaj pa, ko gre za človeka njihove baže, molčita kakor grob. Učitelj bi bil takoj suspendiran in bi bil že zdavnaj pod ključem, medtem ko ta Fridolin še vedno diha prosti zrak in opravlja svoje posle, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo. „Domoljub“ in „Slovenec“ naj torej pustita učiteljstvo pri miru in naj najprej pometeta pred svojim pragom. Ljubljanski škof pa naj rajši piše pastirska pisma o čistosti nekaterih svojih, namesto da piše o volitvah in degraduje vero v služabnico politike!

Iz kamniškega okraja nam poročajo: Dne 21. februarja smo izkazali zadnjo čast soprogi tovariša Sirca, gospé Mariji Sirčevi, ki je po kratki bolezni umrla. Rajnica je bila blaga žena, priljudna in postrežljiva ter vrla družica možu. V znamenje sočutja in spoštovanja se je zbralo ob najneugodnejšem vremenu 18 tovarišic in tovarišev. Iz Kamnika so prišli skoraj vsi, čast jim! Pogrešali smo pa več prav bližnjih tovarišev, ki bi lahko prišli; zakaj ravno ob takih prilikah pokažimo sami, da se spoštujemo. Čuli smo pa tudi neko skoraj neverjetno novico, da neki nadučitelj ni pustil tovarišev na pogreb, češ, da mu to lahko škoduje. Nekateri so trdili, da je to nevede zakrivil, in ga zagovarjali s tem, da za trdno pričakujejo, da kaj takega več ne napravi, ker bi mu to res škodovalo na ugledu — pri tovariših. — Pogreba se je udeležila tudi šolska mladina in mnogo ljudstva. Tovariši-pevci so odpeli — pogrebci so se razšli... V miru počivaj blaga pokojnica!

Osebnosti na Štajerskem. Julija Schwarc, učiteljica v Bočni pri Gornjem gradu, je prišla v enaki službi v Gornji grad, tamošnja učiteljica Marija Trohova pa v Bočno.

Štajersko slovensko učiteljstvo stoji v politiškem oziru v pretežni večini v taboru „Narodne stranke“. V taboru klerikalcev Korošičevega kalibra jih ni niti toliko, da bi si osno-

vali svoje društvo. Že leta in leta ustanavljalo štajersko podružnico „Slovenske zveze“, pa jih menda ni toliko, da bi sestavili odbor. Naj „Slovenski Gospodar“ še tako hujska proti naprednemu učiteljstvu, nam to nič ne de. Naše ljudstvo ne verjame vsega, kar mu mariborski klerikalni hujskači trobijo dan za dnevom.

Zabranjuje mladini kaditi. Neki zdravnik je preiskal 37 učencev v starosti 9—14 let, ki so se navadili kaditi. Nasledki kajenja so bili pri 27 učencih jako žalostni: trpeli so na slabi prebavi, bitju srca, njihov razum je mnogo izgubil, bili so nagnjeni pitju alkoholnih pijač in njih krvni obtok je bil nepravilen; 12 učencem je mnogokrat tekla kri iz nosa, 20 ni moglo redno spati, eden je postal jetičen.

Lužiški Srbi, najmanjši slovanski narod, zadnji ostanek polabskih Slovanov v sredi morja nemškega prebivalstva, so si po dolgem, žilavem boju in delu za obrambo maternega jezika in svoje narodnosti v Budišmu (Bautzen) na Saksonskem postavili svoj „Srbski dom“. Dandanes je ta dom, zgrajen že leta 1904. dostojno središče društvenega in narodnega življenja lužinskih Srbov. V njem imajo svoj narodni muzej, bogato knjižnico, dvorano za slavnosti in gledališke igre, tiskarno in upravo „Matice Srbske“, ki izdaja knjige kakor pri nas na pr. družba sv. Mohorja. Stavba tega doma za zemljiščem vred je stala 356.000 mark, to je okolo 400.000 kron. Mali in siromašni narod lužinskih Srbov šteje komaj 100.000 duš.

Narodna požrtvovalnost. V Pragi je dobro obiskovana gostilnica „U fleku“, ki ima že od leta 1880. nabiralnik za darove v narodne in dobrodelne namene. V minolem letu se je nabralo v tej gostilnici 7792 K 30 h. Od leta 1880. do sedaj se je nebralo 90.424 K 40 h. — Ali bi se pri nas ne dalo na ta način pridobiti nekaj lepih dohodkov za „Učiteljski konvikt“?

Nov izum za gluhoneme. Iz Pariza poročajo, da je zdravnik Dupont izumil s pomočjo elektrike stroj, potom katerega bodo gluhonemi mogli slušati glasbo. Glasovi bodo prihajali v mozeg gluhonemega električnim potom.

Novo poslopje vojnega ministrstva zgrade na Dunaju. Za samo stavbišče so plačali štiri milijone kron, poslopje samo pa bo stalo 8 do 10 milijonov. Koliko šol bi lahko zgradili za teh 12 ali 14 milijončkov! Srečna Avstrija!

Šola in kosarna. Zanimivo je primerjati izdatke, ki jih imajo nekatere evropske države za šolo in za vojaštvo. Tako izda Angleška za vojaštvo 25% (6% za šolo) letnega proračuna; Francoska 24% (5%), Nemčija 18% (7%), Dansko 11% (3%), Grško 20% (2%), Italija 9% (1%), Švedsko 9% (4%), Avstro-Ogrska 9% (2%), Rumunija 9% (5%), Norveška 8% (4%), Belgija 8% (5%), Švica 8% (14%). Iz navedenih števil vidimo, da je najslabše razmerje med stroški za vojaštvo in šolstvo v Italiji in malo boljše v Avstro-Ogrski. Edino Švica potrosi za šole skoro še enkrat toliko kakor za kosarne. — Žalostna nam majka!

Letošnja okraj. učit. skupščina za radovljiški okraj se vrši dne 4. julija v Bohinjski Bistrici. Poleg običajnih točk sta še ti-le dve točki na dnevnem redu: 1. Revizija podrobnega učnega načrta za ponavljalne šole. Vposlane načrte pretrese stalni odbor in v imenu tega poroča pri skupščini tov. Iv. Šega. — 2. „Obravnava števila 9.“ — Ta referat izdelata skupno učiteljstvo, a poročevalec se določi na dan skupščine. To je praktičen nastop. — Sicer ne vemo, kdaj pride učiteljstvo zopet do tega, da mu ne bo treba delati nalog kakor šolarjem. Pa menda ni ljubljanska pripravnica tako slaba, da se učiteljstvo ne nauči dovolj za poznejši poklic.

Papež Pij X. dedič. Neki Lovrene Passaby, častni konzul peruanski, ki je te dni umrl v Lecce, je zapustil papežu Piju X. dvorec, v katerem je umrl. Dvorec je vreden okolo 10.000 lir. Ubogi papež!

Kitajska in Japonska pridelata na leto povprečno 12.500 tonelat (tonelata je 1000 kg) svile.

Poljedelski pouk v vojašnicah so uvedli v Italiji. Uvažujejo namreč, da se vojaki v dobi službovanja popolnoma odtujijo kmetijstvu in pridejo po končani službi nazaj, pozabivši na svoj stan. S poljedelskimi predavanji, ki jih imajo vsak teden po par ur strokovnjaki, se jih vzdržuje v misli na svoj pravi poklic ter se jim, ako ravno vojaška razposajenost s tem ni prav zadovoljna, širi znanje. V 215 garnizijah Italije že poučujejo v

poljedelstvu. L. 1906. se je okroglo 23.000 vojakov udeleževalo kmetij-kega pouka v 5000 predavanjih. Uspehi so izvrstni. Tudi v Avstriji se od domobranskega ministrstva obeta nekaj sličnega.

Balkanska razstava v Londonu. Londonska trgovinska zbornica je sklenila podeliti podporo balkanski razstavi, ki jo to leto otvora v Londonu. Ta korak je dokaz, da se vplivni krogi zanimajo za to razstavo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Narodno in gospodinjstvo šolo v Št. Jakobu v Rožu** začno zidati prihodnjo pomlad. Građivo že pridno dovajajo. Tudi načrt in proračuni so v redu in potrjeni od oblasti. Kmalu bodo razpisali in oddali stavbna dela.

— **Vseučilišče za ženske** se otvori v Parizu. Svrha vseučilišču bo vzgajati blage žene, dobre gospodinje in čvrste značaje. Predavali se bodo nastopni predmeti: krojenje, moda, stenografija, francoska in inozemska literatura, higijena, nauk o rednosti, svetovna zgodovina in zgodovina glasbe.

— **C. kr. obrtno umetna šola v Ljubljani** je dobila na svetovni razstavi v St. Louisu l. 1904. troje odlikovanj in sicer veliko darilo v zvezi z drugimi obrtno-umetnimi zavodi in srebrni svinjki za umetne pletenine in vzgojo. Darila so došla te dni v Ljubljano in sicer k deželni vladi.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 176. **Kranjsko.** (30) 1

V litijskem okraju se razpisuje s tem eno učno mesto na štirirazrednici v Št. Vidu pri Zatičini v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 25. marca 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 20. februarja 1907.

Št. 400. (31) 1

V šolskem okraju ljubljanske okolice je stalno oddati naslednja izpraznjena učna mesta s postavnimi prejemki:

1. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Petru pri Ljubljani z obveznostjo za nadučitelja, da stanuje v šoli.

2. Učiteljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Rakitni.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu službenim potem do 15. marca 1907.

C. kr. okr. šolski svet v Ljubljani, dne 9. februarja 1907.

Št. 453. (32) 1

V krškem okraju se razpisuje s tem učiteljska služba na štirirazrednici v Št. Jerneju v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 1. aprila 1907.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Krškem, dne 23. februarja 1907.

Tužnega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša ljubljena mati, hči, sestra, teta, svakinja, gospa

Franciška Hlebec

učiteljeva soproga

dne 26. februarja 1907 ob 3. uri popoldne, po dolgi hudi bolezni, previdna s sv. zakramenti, v 38. letu mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb je bil četrtek popoldan ob 4. uri iz šole na tukajšnje pokopališče.

Drago pokojno priporočamo v pobožno molitev in blag spomin.

V Dev. Mar. Polju, dne 26. februarja 1907.

(34) 1

Žalujoči ostali.

Vljudna prošnja!

Podpisaneec se usoja najvljudneje prositi slavnega šolskega vodstva, da bi mu blagovolila poslati malenkostni znesek za brošure „Kaj mora mladina vedeti o alkoholu“, ker mora nemudoma poravnati tiskarski račun.

Ona sl. šol. vodstva, katerim sem poslal januarja dopisnice, naj blagovoljno odgovore; poštnina je plačana, da nimajo nikakih stroškov.

(35) 1

Fr. Gärtner.

(19) 7

Poskusite
in priporočite
izdelke

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporočam svojo na novo urejeno

(4) 12-3

restavrator

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,
restavrator.

Pravkar izšlo!

Novo!

Stenski zemljevid Primorskega

v merilu 1:130.000

priredil

(33) 4-1

profesor Fr. Orožen.

Cena: na platno razpet v mapi 42 kron, s palicama 44 kron.

Nadalje priporočam:

C. F. Bauer:

Vojvodstvo Kranjsko.

(Slov.-nemško.) Cena na platno razpet v mapi 16 K, s palicama 18 K.

V. v. Haardt-Rutar in Orožen:

Monarhija Avstro-Ogrska.

Na platno razpet 13 K, s pal. 15 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Evrope.

Na platno razpet 15 K, s pal. 17 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Polut.

Na platno razpet 18 K, s pal. 20 K.

V. v. Haardt-Orožen:

Stenski zemljevid Palestine.

Na platno razpet 16 K, s pal. 18 K.

Hözlzlovo zemeljsko oblo.

Cena v zaboju spravljene 16 K.

Zemljepisni atlas za ljudske

šole

s slovenskim učnim jezikom, predelala prof. Sim. Rutar in Fr. Orožen.

Izdanje I. s 7 zemljevidi K — 60

Izdanje II. s 14 zemljevidi „ 140

L. SCHWENTNER

knjigotržec v Ljubljani, Prešernove ulice št. 3.

Ustanovljeno l. 1832.

Zahtevajte ilustrovane cenike

Nastoj in postojne prodajo.

LAK za šolske table, **OLJE** proti prahu, pri-
črn in medel znano najboljše

prodaja (16) 50-7

Adolf Hauptmann,
prva krajska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja
v Ljubljani.

Ravnokar izšlo!

Stenski zemljevid Primorskega.

== Priredil profesor Fr. Orožen. ==

Mera: 1 : 130.000

Cena: na platno nalepljen in mapa K 42.—
" " " " s palicami K 44.—

Dobi se v knjigarni

I. pl. Kleinmayr & F. Bamberg
v Ljubljani,
Kongresni trg št. 2.

(37) 3-1

„Učiteljska tiskarna“

last „Učiteljskega tiskovnega društva“, registrovane zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 × Ljubljana × Gradišče št. 4

priporoča slav. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarvnem tisku.

Tiskanje muzikalij in časopisov. (5) 12-3

Litografija.

Telefon št. 118. Poštna hranilnica št. 76.307.

Pri nakupu oblačilnega blaga naj se ozira
na narodno trgovino (2) 12—5

ČEŠNIK & MILAVEC

LJUBLJANA o (pri Češniku) Lingarjeve ulice

Velika zaloga sukna in kamgarna za moške obleke.
Najnovejše vrste modnega volnenega, svil-
natega in perilnega blaga za dame.

Velika izbira preprog, zaves, odej itd.

Cene nizke in strogo solidna postrežba.

P. n. učiteljstvu dam pri nakupu 5% odbitka
za učiteljski konvikt.

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—9 tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice štev. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli

lak za šolske table.

G. ČADEŽ

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—9

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ivan Jax in sin

Ljubljana,

Dunajska cesta št. 17.

(23) 12—2

Velika zaloga

dvokoles, šivalnih in
pisalnih strojev.

Geniki zastoj in poštine prosto.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

opekarna in tovarna peči

ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalziegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpriprostejše strešno
kritje.

Vsak strešnik se zamore na late pribiti ali pa z žico privezati, kar je gotovo velike važnosti za kraje, ki trpe po močnem vetru in burji.

Takojšnja in najzanesljivejša postrežba. Sprejmejo se zastopniki. (36) 30—1

